

Αξιότιμε κ. Περιφερειάρχη,

Η μάχη της Μερίτσας διεξήχθη στις 11 Φεβρουαρίου το 1943 και είναι η πρώτη μάχη εθνικής αντίστασης και η μοναδική τακτική. Πέρασαν 79 χρόνια από τότε και χάνονται σιγά-σιγά τα ίχνη της και η Πολιτεία επιμένει να ολιγωρεί.

Πιο συγκεκριμένα, πρόκειται για το χρέος της δέουσας αναγνώρισης της πρώτης τακτικής και ηρωικής μάχης εθνικής αντίστασης που έγινε στη χώρα μας κατά την περίοδο του ιταλο-γερμανικής κατοχής, της λεγόμενης «*Μάχης της Μερίτσας*», στην οποία πρωταγωνίστησαν αυθόρμητα και οργανωμένα - ανεξαρτήτως πολιτικών φρονημάτων - οι πατεράδες μας και που αφήνεται να ξεχαστεί εν μέσω της προϊούσας πολιτιστικής μας απο-ευαισθητοποίησης. Σε αυτό ευθύνονται οι μεταπολεμικές πολιτικές και τοπικές ηγεσίες της χώρας, που αδυνατούν να αρθούν πάνω από τη δίνη της επικαιρότητας, την μικροκομματική και τη διλημματική λογική του μετεμφυλιακού κλίματος, αλλά και την ευθυνοφοβία, που τούς ωθεί να αποφεύγουν την αφιέρωση ενέργειας για αποφάσεις που απαιτούν κριτική σκέψη καθώς και τη γενναιοψυχία μιας αναθεωρημένης ματιάς απέναντι στην πρόσφατη ιστορία μας.

Γνωρίζοντας το σημαντικό έργο σας στα πολιτικά δρώμενα της χώρας μας, και για το γεγονός πως είστε απελευθερωμένος και απαλλαγμένος από στείρες μικροπολιτικές αντιλήψεις θα σας παρακαλούσα πάρα πολύ να επιληφθείτε αυτού του θέματος όχι μόνο για να αποκατασταθεί αυτή η ιστορική αδικία αλλά οι νέες γενιές μας και ιδιαίτερα της τοπικής κοινωνίας να προβληματιστούν για τα μηνύματα που εκπέμπει αυτή η μάχη σαν ιστορική συνέχεια των αρχαίων προγόνων μας. Ο γνωστός ιστορικός και δημοσιογράφος Τίτος Αθανασιάδης σε άρθρο του στην ΕΣΤΙΑ συνδέει την ιστορία της Αρχαίας Ελλάδας με το έπος αυτής της μάχης που είναι άγνωστη στον πολύ κόσμο.

Η επανα-θεώρηση, η ιστορική ανάδειξη και η επίσημη αναγνώριση της Μάχης της Μερίτσας ως μάχης εθνικής αντίστασης αποτελεί χρέος ιστορικής μνήμης για πολλούς λόγους και κυρίως, γιατί είναι:

- παράδειγμα ***ηρωικής αντίστασης ολόκληρων χωριών*** απέναντι στις καταστροφικές βαναυσότητες του κατακτητή, στην οποία συμμετείχαν αυθόρμητα οι κάτοικοι της περιοχής ανεξαρτήτως πολιτικών φρονημάτων. (Όπως προαναφέρθηκε, ***είναι η πρώτη, και η μόνη τακτική μάχη της ιταλο-γερμανικής κατοχής και μάλιστα νικηφόρα, παρά την ανισότητα του αγώνα***: ελάχιστοι κάτοικοι είχαν κανονικά όπλα έναντι του βαριά οπλισμένου ιταλικού τάγματος και υστερούσαν κατά πολύ σε αριθμό).
- παράδειγμα τοπικά ***οργανωμένης εξέγερσης βάσει ενός στρατηγικά έξυπνου συλλογικού σχεδίου*** πολεμικής αναμέτρησης, που βασίστηκε στη συνεργασία μεταξύ πολιτικά αντιφρονούντων τοπικών ηγετών και στην ομόψυχη συμμετοχή των κατοίκων: την πρωτοβουλία είχε μεν ο υπεύθυνος του ΕΑΜ στην περιοχή *Ηλίας Καφαντάρης* (χωρίς να έχει κάποια κεντρική έγκριση ή εντολή), όμως το σχέδιο και η διεξαγωγή της μάχης έγινε σε συνεργασία και με τον *Αριστείδη Μπλούτσο*, που δεν ανήκε στις τάξεις αυτής της παράταξης (ήταν υπολογαγός του διαλυμένου εθνικού

στρατού και αρχηγός της οργάνωσης ΜΙΔΑΣ). Να σημειωθεί ότι μετά τη νικηφόρα μάχη ο Καφαντάρης καταζητείτο από το κεντρικό ΕΑΜ και καταδικάστηκε από λαϊκό δικαστήριο σε θάνατο.

- **παράδειγμα ανθρωπιάς που επέδειξαν οι χωρικοί στους αιχμαλώτους.** Αυτοί οι χωριάτες, όπως περιφρονητικά τους αποκαλούμε, μας έδωσαν μαθήματα ανθρωπιάς και πολιτισμού καθώς περιέθαλψαν τους αιχμαλώτους και τούς συμπεριφέρθηκαν σαν να ήταν δικά τους παιδιά. (Αλλά και η ομιλία του Καφαντάρη στους Ιταλούς αιχμαλώτους στρατιώτες είναι αξιοσημείωτη).
- **παράδειγμα (αρνητικό) άκριτης και αναχρονιστικής μεταχείρισης ενός ιστορικού γεγονότος με τέτοια θετικά μηνύματα, από τους μεταγενέστερους, που οφείλεται στην αμηχανία των πολωμένων πολιτικών παραγόντων (καθώς όλες οι πλευρές έπρεπε οπωσδήποτε να βάλουν κάποια παραταξιακή ταμπέλα σε αυτό, προκειμένου να το οικειοποιηθούν), αλλά και στη μικροψυχία και στενομυαλιά, που συνήθως αφήνει πίσω του ένας εμφύλιος πόλεμος, όταν η σφοδρότητα των αντιθέσεων είναι πολύ μεγάλη και καταστροφική. Όλες οι πλευρές, αντί να βλέπουν τους δικούς τους να συμμετέχουν στη μάχη αυτή που έγινε πριν αρχίσει ο εμφύλιος πόλεμος, στέκονται με φανατισμό στο τάδε ή το δείνα πρόσωπο της άλλης παράταξης, που ενδεχομένως αργότερα να ενεπλάκη σε εγκληματικές πράξεις του εμφυλίου. Όμως η καθολική αναγνώριση της μάχης κρίνεται συνολικά, από τα αξιοσημείωτα γεγονότα της και από τα μηνύματα ενότητας, συλλογικότητας, αλλά και ανθρωπιάς που εκπέμπει και όχι από τη συμπεριφορά που έδειξε στη μετέπειτα ζωή του κάποιος από τους συμμετέχοντες.**

Αποτέλεσμα ήταν:

- από τη μια μεριά, το ιστορικό γεγονός αγνοήθηκε αρχικά από την επίσημη πολιτεία και παρέμεινε σε λήθη επί πολλές δεκαετίες (79 ολόκληρα χρόνια) από φόβο μήπως δοθούν εύσημα σε αριστερούς αντιστασιακούς. (Αντιδρώντας όπως φαίνεται με αναχρονιστικά κριτήρια και με αντανάκλαστικά τύπου Παβλόφ, αφού δεν τόλμησαν να αξιοποιήσουν τουλάχιστον τον ενωτικό χαρακτήρα της μάχης και το γεγονός ότι αυτή πραγματοποιήθηκε χωρίς την έγκριση των κεντρικών οργάνων του ΕΑΜ).

και από την άλλη,

- το Κομμουνιστικό Κόμμα μονοπώλησε την πολιτική εκμετάλλευση του ιστορικού κατορθώματος, που καταγράφηκε στα «ηρωικά πεπραγμένα» της αριστεράς και άρχισε να εορτάζεται από το κόμμα, αμέσως μετά την επίσημη νομιμοποίηση των αγώνων της Εθνικής Αντίστασης.
- έκτοτε, η επέτειος αυτής της μάχης άρχισε να εορτάζεται χωριστά: μία επέτειος της αριστεράς και μία όλων των υπολοίπων, ανεξαρτήτως παράταξης, που άρχισε να πραγματοποιείται από τους τοπικούς άρχοντες της περιοχής, μιας που η μνήμη πολλών απλών - και εν ζωή ακόμη - ανένταχτων πολιτών που συμμετείχαν σε αυτήν, ήταν ακόμη νωπή. (Χωρίς βέβαια να αποκλείει κανείς το εύλογο κίνητρο του ψηφοθηρικού κριτηρίου).

- Αλλά και από την πλευρά των ιστορικών επιστημόνων του πανεπιστημίου, παρατηρήθηκε πλήρης απροθυμία να ασχοληθούν με το θέμα και να δοθεί έστω και σε μεταπτυχιακούς φοιτητές μία εργασία συλλογής και καταγραφής δεδομένων από πρωτογενείς πηγές ενόσω ακόμη ζούσαν οι πρωταγωνιστές της. Οι εκκλήσεις μου προς αυτούς (όπως και στους πολιτικούς μέσω επιστολών) έπεφταν στο κενό, πιθανότατα λόγω του ότι θα έκριναν πως επρόκειτο για μία πολιτικά «μη ασφαλή» περιοχή. Έχοντας διανύσει 30ετή θητεία στο ελληνικό πανεπιστήμιο, έχω την αίσθηση ότι μία κακοδαιμονία πλήττει το χώρο αυτό: παλιότερα ήταν η αυθαιρεσία και το απρόσιτο της ακαδημαϊκής έδρας και στη συνέχεια οι παρενέργειες της κομματικοποίησης του πανεπιστημίου, που αν και αντίθετες μεταξύ τους περιπτώσεις, έχουν κοινό την υπερβολή, τη ρεβανσιστική δράση και τις παρωπίδες που εμποδίζουν την ανοιχτή στάση και σκέψη απέναντι στα ιστορικά πράγματα. Δεν γνωρίζω αν είναι σύμπτωση, αλλά ο χώρος της Ιστορίας και της Κοινωνιολογίας στα πανεπιστήμια πάσχει από το σύνδρομο του αριστερισμού με την έννοια όχι μόνον την κυριολεκτική, αλλά και ενός γενικότερου κλίματος που δημιουργεί το φόβο σε πολλούς μην τύχει και φανούν «συστημικοί», ξεπερασμένοι πατριώτες, εθνικιστές και μη προοδευτικοί.

Έτσι, η επίσημη ιστορία της μάχης αυτής θάφτηκε πριν καλά-καλά να αρχίσει να γράφεται. Όμως ό,τι συνθέτει την ιστορία ενός λαού είναι οι πολύχρωμες, οι μικρές και μεγάλες, οι λαμπρές - αλλά και οι σκοτεινές - ψηφίδες της ίδιας της ταυτότητας. Γι αυτό και το ιστορικό αυτό γεγονός είναι ένα κομμάτι της πολύπαθης ιστορικής μας ζωής και της θολούρας που επικράτησε λόγω του μετεμφυλιακού και μεταχουντικού κλίματος, οι συνέπειες του οποίου ακόμη και τώρα μάς ταλανίζουν.

Για τους παραπάνω λόγους, έχω αναλάβει ορισμένες πρωτοβουλίες για: συλλογή πληροφοριών από όσες πηγές υπήρχαν διαθέσιμες, συγκέντρωση υπογραφών, συνεργασία με ένα-δυο ιστορικούς και δημοσιογράφους για τη συγγραφή κειμένων, επιστολές και δημοσιεύσεις στον τύπο, στήσιμο ειδικής ιστοσελίδας, (<http://maximeritsas.com>) στην οποία αναρτήθηκε ότι έχει γραφεί μέχρι σήμερα για τη μάχη αυτή χωρίς κανένα φιλτράρισμα, με την ελπίδα ότι κάποιος μπορεί να αντιληφθεί τη σημασία της ιστορικοποίησης του εν λόγω θέματος και για να μη βρεθούν κάποιοι «πεφωτισμένοι ιστορικοί» να μας πουν ότι όλα όσα ακούγονται είναι μύθοι ευφάνταστων χωρικών.

Το ιδιαίτερο ενδιαφέρον μου για το θέμα αυτό αφορμάται από τη σχέση που έχω με τον τόπο αυτό. Τυχαίνει να έχω γεννηθεί σε κοντινό χωριό και με συγγενείς στη Μερίτσα (σημερινή Οξύνεια), να έχω ακούσει από παιδί τις ιστορίες όσων συμμετείχαν στη μάχη, αλλά και να έχω γνωρίσει από πολύ κοντά τρεις από τους πρωταγωνιστές της: τον Ηλία Καφαντάρη και τον Αριστείδη Μπλούτσο (τους οποίους εκτίμησα ως προσωπικότητες), καθώς και τον πατέρα μου, τον Δημήτρη Ράπτη.

Αφορμή για την επαναφορά του θέματος στο προσκήνιο εκ μέρους μου αποτέλεσε η θλιβερή εικόνα της κατάρρευσης από την πρόσφατη κακοκαιρία ενός μικρού - αλλά εμβληματικού κτιρίου - με την επωνυμία «Δεκαοχτώ», που ήταν παλαιότερα υποτυπώδης σταθμός τοπικής σιδηροδρομικής γραμμής και χρησίμευσε ως τόπος συνάντησης και αποθήκευσης υλικού για τους συντελεστές της

μάχης. Αυτό προτάθηκε από ορισμένους επιζώντες μαχητές να αναπαλαιωθεί, μιας και θα έπρεπε να χαρακτηριστεί διατηρητέο και να λειτουργήσει ως εκθεσιακός χώρος, τόσο για τους επισκέπτες, όσο και για τα σχολεία της περιοχής, ως μέρος της μάθησης της τοπικής τους ιστορίας, ως μνημείο ενός νέου «Μολών Λαβέ» που διαμήνυσαν στον εχθρό, όχι κάποιοι πρόγονοί τους μακρινοί, αλλά οι δικοί τους παππούδες και οι γιαγιάδες τους.

Αντικρύζοντας την εικόνα των γκρεμισμένων τοίχων του κτιρίου «Δεκαοχτώ», που δημοσιεύτηκε σε τοπική εφημερίδα, αισθήματα θλίψης με κατέλαβαν. Στη σκέψη πως κάπως έτσι χάνεται και το ενδεχόμενο της αποκατάστασης της ιστορικής μνήμης μιας ηρωϊκής μάχης που συνδέεται με το κτίριο αυτό, ο συνειρμός μού φάνηκε μακάβριος, όμως η ελπίδα πως ίσως δεν είναι εντελώς αργά, με ώθησε να απευθυνθώ σε πολιτικούς που εκτιμώ, όπως εσείς.

Επί 79 χρόνια οι τοπικοί παράγοντες δεν έκαναν απολύτως τίποτα. Μόνο την πρώτη Κυριακή μετά τις 11 Φεβρουαρίου γιορτάζουν την επέτειο σαν ένα μνημόσυνο, όπου οι «συγγενείς» του ολοένα και λιγοστεύουν... Φέτος, 8 Φλεβάρη (τι σύμπτωση αλήθεια) το κτίριο κατέρρευσε και όμως αυτοί οι παράγοντες στη φετινή εορτή δεν είπαν κουβέντα, ούτε κανείς εκεί βρέθηκε να υπενθυμίσει το χρέος που έχουν στην πατρίδα να κρατήσουν ζωντανή τη μνήμη και ξεκάθαρα τα γράμματα μιας σελίδας που γράφτηκε στην ιστορία του τόπου μας.

Νομίζω ότι στο προσεχές μέλλον δυο βήματα πρέπει να γίνουν:

1. Το κτίριο Δεκαοχτώ να αναπλασθεί ως ήταν και να γίνει εκθεσιακός χώρος για επισκέπτες και για μαθητές της ευρύτερης περιοχής.
2. Ελάχιστος φόρος τιμής να αναγνωριστεί ως μάχη Εθνικής Αντίστασης.

Σας επισυνάπτω ψήφισμα που έχει υπογραφεί από 854 συμπολίτες

Με εκτίμηση

Αριστοτέλης Ράπτης